

נורית על רקע הקתדרלה המוקדשת לבתולה בעיר לה פואי (Le Puy-en-Velay) בצרפת, ששימשה מוקד עלייה לרגל. היא גילתה במקום קברצה פיסולית יוצאת דופן, שלא זכתה עד אז להתייחסות במחקר. הקברצה מתארת את הקפוציאטי, חברי אחווה שהוקמה בידי בישוף העיר, כדי להגן על הכנסייה מפני האצילים המקומיים. במחקרה פורץ הדרך קשרה כנען קדר בין קברצה פיסולית זו לבין ההתפתחויות החברתיות וההיסטוריות בעיר במאה ה־12, והוא מצטרף למחקרים רבים נוספים משלה, שהתמקדו בפיסול שתיאר קברצות שוליים בחברה הנוצרית, כגון ז'ונגלרים, פסלים ונגנים.

מיים מסדנת משפחת יעקובי, אל המעין – דימוי הנערה והכד, ארץ חפץ – חפצי נוי בראשית המדינה. בשנים האחרונות הובילה קברצת מחקר ופרסומים בספרים 'המדונה של שיח הצבר' ולאחרונה יצירה עלומה' (רסלינג), על האמנות הנוצרית בארץ הקודש במאות ה־19 וה־20.

מבעד לעיניה של נורית, בת הארץ, נשקפו מראות, נופים ופרטים סמויים מהעין. באהבת האמנות והארץ, היא גילתה את הנסתר בהעניקה למראות פירוש והבנה רחבים ומשמעות עמוקה.

גם אם אינה מהלכת עוד בשבילים ובין מכמני הכנסיות וסדנאות היוצרים שכה אהבה, הרי שבנתיבים שסללה צועדים ועוד יצעדו רבים מקרב שוחרי האמנות הארץ.

ד"ר נורית שלו בלופא,
תלמידתה של נורית

נורית והוצאת אריאל

זכות גדולה נפלה בחלקה של הוצאת אריאל ולכותב שורות אלה להיות בקשר רב שנים עם נורית. היא זיכתה את כתב העת אריאל בכמה מאמרים מאלפים והרי בינו להוועץ בה. מעל לכל היא לא חדלה מלעודד אותנו בעבודתנו, והעלתה על נס את פרסומינו, ובעיקר את חוברות אריאל ותרומתן המקורית לנושא. היא אף התגאתה בכך שרכשה אישית את רוב פרסומינו, שהיו לה ולתלמידיה לעזר רב. הקשרים עמה נמשכו למעלה מעשרים שנה. הסתלקותה בטרם עת היכתה אותנו בתדהמה, ומעבר לאבדן לתלמידיה ולשוחרי האמנות בארץ, זוהי אבדה שכולה כאב לב וצער של ידיד אמת לאריאל ולי אישית. יהי זכרה ברוך.

אלי שילר

דברים לזכרה של נורית כנען-קדר

(2015-1938)

בראשית חודש נובמבר הלכה לעולמה פרופ' נורית כנען קדר (2015-1938). נורית הייתה חוקרת פורצת דרך בתולדות האמנות, שהתמחתה בחקר ימי הביניים באירופה ובארץ. היא העמידה את היסוד לחקר האמנות הנוצרית בארץ בעת החדשה, וכך בכך חשפה פרקים לא מוכרים בתרבות החזותית ביישוב בתקופת המנדט ובעשורים הראשונים לקום המדינה.

נורית כנען-קדר, לבית רבאן, הייתה בתם של הרופא המיילד, פרופ' ארווין רבאן, איש אשכולות וחובב אמנות, שעלה מגרמניה ב־1933, וציונה לבית קטיני-סקיי-שרתוק. ביתם בתל אביב שילב השכלה תרבותית רחבה ואהבת אמנות ואומינות לצד פעילות ציונית ומעורבות בחיי המעשה והרוח ביישוב.

ב־1958, לאחר שירות בנח"ל, נסעה נורית לשווייץ לאוניברסיטת באזל, שם השלימה את לימודי הדוקטורט שלה על אמנות ימי הביניים. ב־1964 שבה לארץ ומאז מילאה תפקידים אקדמיים מגוונים באוניברסיטה העברית, ביבצלאלי ובארץ ניברסיטת תל אביב, בחוג לתולדות האמנות, שהיא הייתה ממקימיו. היא הייתה מורה כריזמטית ואהודה, שפעלה לפיתוח מסלולים ללימודי אמנות ואדריכלות במסגרות השונות, ומילאה שתי כהונות כדיקנית הפקולטה לאמנויות באוניברסיטת תל אביב.

בעשרות שנות פעילותה, העמידה דורות של תלמידים, שרבים מהם היו לחוקרים בולטים במגוון התחומים שבהם עסקה. קשריה עם תלמידיה היו מיוחדים והייתה בהם רוח גדולה של חברות, חדות יצירה ושותפות. אישיותה התוססת, הידע הנרחב וראייתה החדה והמקורית, הביאו אותה ובעקבותיה את תלמידיה וחוקרים אחרים למחזות של ידע והבנה שתרומתם רבה לחקר האמנות בארץ.

תקצר היריעה מלתאר את כל מחקריה. לצד פרקים נרחבים בחקר האמנות הנוצרית בימי הביניים באירופה: פיסול השוליים, נשים כפטרונות אמנות ועוד – האירה נורית פרקים בתולדות האמנות הצלבנית: זכורים ומוכרים גם מעבר לעולם האקדמי הפרשנויות החדשניות על משקופי כנסיית הקבר ומחקריה על מליסנדה, מלכת ירושלים הצלבנית. היא העמידה את הקרמיקה הארמנית של ירושלים כאסכולה אמנותית, מקומית ויחידאית. היא עודדה את האמנית מארי בליאן ליצור בשנת 2004 את יצירת הקיר הגדולה 'רוי גן הערן' ברחוב כורש בירושלים (אריאל 168, עמ' 6-11). בנוסף, יזמה ואצרה סדרת תערוכות במוזיאון ארץ ישראל בתל אביב, שהתפרסמו גם בספרים: מעשה צורף – על התכשיטים המקר